

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Rundskriv

Utlendingsnemnda

Nr.
G-04/2024

Vår ref
24/1434

Dato
22.05.2024

G-04/2024 – Ikrafttredelse av endringer i utlendingsforskriften § 16-9 – regler om nemndmøtebehandling i utvisningssaker som berører barn

Justis- og beredskapsdepartementet vedtok 22. mai 2024 endringer i utlendingsforskriften § 16-9 nytt sjette ledd. Endringen innebærer en lavere terskel enn i dag for at saker om utvisning av utlendinger som har barn i Norge med oppholdstillatelse, oppholdsrett eller norsk statsborgerskap, skal avgjøres i nemndmøte. Endringen trer i kraft 1. juli 2024.

1. Innledning

Det rettslige utgangspunktet etter utlendingsloven § 78 første ledd første punktum er at saker for Utlendingsnemnda behandles av en nemnd som består av en nemndleder og to nemndmedlemmer. I utlendingsloven § 78 tredje ledd er det imidlertid fastsatt at saker som ikke byr på vesentlige tvilsspørsmål kan avgjøres av en nemndleder eller av sekretariatet. Saker som kan avgjøres av en nemndleder er blant annet klager der vilkårene for å omgjøre Utlendingsdirektoratets vedtak åpenbart må anses å foreligge, og klager som må anses grunnløse. Det samme gjelder anmodning om omgjøring av vedtak truffet av Utlendingsnemnda når det ikke er grunn til å anta at nemnda vil endre vedtaket.

I utlendingsforskriften § 16-9 første ledd er det nærmere utdypet når en sak skal anses å by på vesentlige tvilsspørsmål, dvs. når saker må avgjøres i nemndmøte;

En sak skal anses å by på vesentlige tvilsspørsmål og avgjøres i nemndmøte dersom det er tvil om spørsmål som kan ha avgjørende betydning for utfallet av saken. Blant annet skal saken anses å by på vesentlige tvilsspørsmål dersom

- a. det er tvil om klagerens troverdighet når det gjelder anførsler om faktiske forhold som kan ha avgjørende betydning for utfallet av saken,
- b. det er tvil om vurderingen av retursituasjonen og dette kan ha avgjørende betydning for utfallet av saken,
- c. det er tvil om rettslige tolkningsspørsmål som kan ha avgjørende betydning for utfallet av saken, eller
- d. det er tvil om hvordan et skjønn skal utøves og dette kan ha avgjørende betydning for utfallet av saken.

I forbindelse med en helhetlig gjennomgang av regelverket som gjelder saker om utvisning som berører barn, har departementet kommet til at terskelen for når disse sakene skal behandles i nemndmøte bør senkes noe. Det er derfor besluttet at det i saker om utvisning som berører barn, skal avholdes nemndmøte der det foreligger *lavere grad av tvil* enn hva som i dag skal til for å beslutte nemndmøtebehandling etter § 16-9 første ledd i slike saker.

Det er ikke ønskelig at alle utvisningssaker der barn er berørt skal behandles i nemndmøte. Det er heller ikke ønskelig å fastsette at nemndmøtebehandling skal være hovedregelen i slike saker. Sakene er ulike, og hvilken andel som bør behandles i nemndmøte, vil kunne variere. Departementet mener imidlertid at flere utvisningssaker som berører barn bør behandles i nemndmøte enn hva som er tilfellet i dag. Hensynet til rettssikkerhet og legitimitet taler for at lekmannelementet kan være et viktig supplement til den spesialiserte fagkunnskapen hos nemndleder og sekretariatet i disse utvisningssakene.

Det presiseres for ordens skyld at forskriftsendringen bare gjelder spørsmålet om avgjørelsesform og ikke påvirker terskelen for utvisning.

2. Terskelen for nemndmøtebehandling i utvisningssaker som berører barn

Kort om sakstypen

Utvisning er den strengeste forvaltningsreaksjonen etter utlendingsloven. Et utvisningsvedtak er et inngripende tiltak og kan medføre en lengre eller varig adskillelse mellom barn og forelderen som blir utvist, noe som kan ha negative konsekvenser for barnet. I likhet med utlendings saker for øvrig vil det være ulike hensyn og vurderingstema som gjør seg gjeldende i den enkelte sak. Barna kan ha hatt et lengre familieliv med en forelder som vurderes utvist, og de kan risikere å bli adskilt fra en av sine nærmeste omsorgspersoner. Det sentrale spørsmålet i mange av disse sakene gjelder vurderingen av hvorvidt utvisning vil være et forholdsmessig tiltak (forholdsmessighetsvurderingen) og om det i så fall bør treffes et utvisningsvedtak (kan-skjønnet). Videre kan det være spørsmål om det i stedet for utvisning bør reageres med tilleggstid for permanent oppholdstillatelse.

Nærmere om nytt sjette ledd i utlendingsforskriften § 16-9

Ordlyden i § 16-9 nytt sjette ledd er utformet som et generelt direktiv til UNE om å senke terskelen for nemndmøte der det er «lavere grad av tvil» enn hva som vil medføre valg av nemndmøte som avgjørelsesform etter føringene i § 16-9 første ledd. Endringen må ses i sammenheng med gjeldende praksis, ikke bare ordlyden i første ledd. Endringen innebærer at terskelen for nemndmøter i disse sakene skal være lavere, men ikke at alle utvisningssaker som berører barn skal behandles i nemndmøte. Det bemerkes at ordlyden «lavere grad av tvil» skiller seg noe fra høringen av forslaget (høringsbrev 10. februar 2023), hvor den foreslåtte ordlyden var «noe lavere grad av tvil». Dette innebærer ikke noen realitetsforskjell. Departementet har kommet til at tillegget «noe» ikke bidrar til å tydeliggjøre bestemmelsen.

I nytt sjette ledd andre punktum er det vist til noen momenter det skal legges vekt på i vurderingen av om utvisning vil være særlig inngripende, noe som i så fall taler for at saken bør avgjøres i nemndmøte. Momentene er ikke uttømmende.

Relevante momenter er blant annet, som det fremgår av ordlyden, om den som vurderes utvist har hatt et langvarig familieliv i Norge. Hvilken varighet som er tilstrekkelig for å tillegges vekt kan ikke oppgis presist, og vil kunne variere med barnets alder og omstendighetene ellers, men bestemmelsen viser at det relevante vil være et etablert familieliv som har vært av en viss varighet, og at dette familielivet må ha vært utøvd i Norge.

Videre er det et moment at den som vurderes utvist er barnets nærmeste omsorgsperson. Denne delen av bestemmelsen sikter til tilfeller hvor den forelderen som vurderes utvist, er den viktigste omsorgspersonen. I slike tilfeller vil utvisning typisk være «særlig inngripende», slik at saken bør behandles i nemndmøte også ved lavere grad av tvil. Dette innebærer ikke at *bare* slike saker skal behandles i nemndmøte. Også i tilfeller hvor foreldrene er mer likestilte omsorgspersoner, kan øvrige omstendigheter tilsi at saken bør behandles i nemndmøte.

Også at barnet «*av andre grunner vil være særlig sårbart ved familiesplittelse*» skal vektlegges i vurderingen av om utvisning vil være særlig inngripende, som i sin tur taler for at avgjørelsesformen bør være nemndmøte også ved lavere grad av tvil enn hva som ellers gjelder. Dette kan f.eks. være helseproblemer for barnet eller gjenværende omsorgsperson, særskilte utfordringer ved omsorgssituasjonen eller at det kan være særlig vanskelig å holde kontakt med den utviste forelderen (f.eks. på grunn av forhold i den potensielt utvistes hjemland).

Momentene det vises til i § 16-9 nytt sjette ledd er ikke uttømmende og vil heller ikke nødvendigvis alene være avgjørende for om saken skal behandles i nemndmøte. Det skal alltid foretas en konkret helhetsvurdering av om det er nødvendig eller formålstjenlig med nemndmøtebehandling. Det vil variere hvor alvorlige brudd på utlendingsloven eller straffbare forhold som ligger til grunn for utvisningen, og det kan være stor variasjon fra sak til sak når det gjelder familiesituasjon, tilknytningen til Norge og tilknytningen til aktuelt hjemland.

I § 16-9 sjette ledd nest siste punktum gjøres det unntak fra den lavere terskelen for nemndmøtebehandling dersom nemndleder *vil treffe vedtak om at utlendingen ikke skal utvises*. Dette omfatter tilfeller hvor nemndleder vil omgjøre et vedtak om utvisning fra Utlendingsdirektoratet eller et tidligere vedtak fra Utlendingsnemnda selv. Bestemmelsen omfatter også tilfeller hvor nemndleder i stedet for utvisning vil fatte vedtak om tilleggstid for permanent oppholdstillatelse, jf. utlendingsloven § 62 femte ledd, som vil være til gunst for utlendingen. Når vedtaket endres til gunst for utlendingen, er det ikke behov for nemndmøtebehandling.

I § 16-9 sjette ledd siste punktum fremgår det at den lavere terskelen for utvisning heller ikke skal gjelde for saker som var rettskraftig avgjort før 1. juli 2024, dvs. bestemmelsens ikrafttredelse, med mindre nye opplysninger eller omstendigheter tilsier en fornyet vurdering. Dette er en overgangsbestemmelse som innebærer at dagens praksis for vurdering av avgjørelsesform, jf. forskriften § 16-9 første ledd, som hovedregel skal videreføres i tilfeller hvor det anmodes om omgjøring av et vedtak som var rettskraftig før ikraftsettelsen av den nye bestemmelsen om lavere terskel for nemndmøtebehandling.

Siri Johnsen (e.f.)
avdelingsdirektør

Sigurd Bordvik
departementsrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur

Vedlegg:
Endringsforskrift

Kopi:
Politidirektoratet
Politiets utlendingsenhet
Utlendingsdirektoratet